

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

2012-10-03
1 (24)
Dnr 2011:1326

Redovisning av Uppdrag om den nya gymnasiesärskolan

Dnr U2011/7077/GV

(2 bilagor)

Härmed redovisas punkterna 7, 9 och 10 i Uppdrag om den nya gymnasiesärskolan givet i särskild ordning för budgetåret 2012.

Sammanfattning

Redovisningen omfattar utformningen av gymnasiesärskolebeviset, samverkan med arbetslivet på nationell nivå och förutsättningar för att dela upp riksprislistan i kategorier av jämförbara program.

Skolverket föreslår att riksprislistan för den nya gymnasiesärskolan endast omfattar ett belopp. Motiven för detta ställningstagande redovisas och baseras på tillgänglig statistik över elever, skolor, kostnader och budget (grundbelopp) för gymnasiesärskolan samt intervjuer med representanter för kommuner och fristående skolor.

1 Inledning

Enligt regeringens uppdrag om den nya gymnasiesärskolan ska Skolverket föreslå hur gymnasiesärskolebeviset ska utformas i gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna. Vidare ska Skolverket föreslå hur samverkan med arbetslivet kan integreras i de nationella programråden för yrkesprogrammen i gymnasieskolan när det gäller de nationella programmen i gymnasiesärskolan.

Skolverket ska också undersöka vilka förutsättningar som finns för att den så kallade riksprislistan för gymnasiesärskolan ska kunna delas upp i kategorier av nationella program.

I redovisningen beskrivs översiktligt hur Skolverket genomfört arbetet, vilka ställningstaganden som gjorts samt vilka synpunkter på arbetet som Skolverket fått.

2 Gymnasiesärskolebevis

2.1 Hur arbetet har bedrivits

Förslaget till innehåll i gymnasiesärskolebeviset har utformats efter samråd med Arbetsförmedlingen, Särskolans och specialskolans yrkesvägledares ideella förening (SYVI), skolledare, lärare och studie- och yrkesvägledare i gymnasiesärskolan och särskild utbildning för vuxna.

2.2 Ställningstaganden

Utgångspunkten för Skolverkets förslag är att gymnasiesärskolebeviset i enlighet med propositionen En gymnasiesärskola med hög kvalitet (2011/12:50) tydligt bör beskriva vilka kunskaper och erfarenheter eleven har med sig från gymnasiesärskolan och därmed underlätta kontakten med möjliga arbetsgivare. Skolverkets bedömning är därför att gymnasiesärskolebeviset behöver innehålla mer än enbart information om vilka kurser eller ämnesområden eleven har läst.

På samrådet framfördes från samtliga deltagare att arbetsgivare efterfrågar mer information än vad ett slutbetyg från nuvarande gymnasiesärskola ger. Exempel på vad som efterfrågas är på vilka arbetsplatser eleven har gjort sin arbetsplatsförlagda utbildning, vilka arbetsuppgifter som eleven har utfört, en bedömning av vad eleven kan, vilken omfattning i tid eleven kan arbeta och hur eleven samarbetar. Annat som framfördes på samrådet var att arbetsgivare vill veta vilka eventuella anpassningar och hjälpmedel eleven är i behov av. Flera av deltagarna på samrådet beskrev också att flera gymnasiesärskolor redan i dag gör sådana beskrivningar inför övergången till arbetslivet.

Skolverkets bedömning är att personliga egenskaper, såsom elevens förmåga att samarbeta, inte bör ingå i ett gymnasiesärskolebevis. Inte heller bör det ingå vilka behov av hjälpmedel som eleven kan ha. Sådan information kan, när det behövs, i stället tas upp i planeringen av övergången från skola till arbetsliv. Gymnasiesärskolebeviset bör endast innehålla en bedömning av elevens kunskaper.

Skolverket delar uppfattningen som framfördes på samrådet, att det av gymnasiesärskolebeviset bör framgå vad eleven har utfört för arbetsuppgifter på den arbetsplatsförlagda utbildningen och inom ramen för gymnasiesärskolearbetet samt, om eleven så önskar, en bedömning av hur arbetsuppgifterna utförts. På så sätt kan gymnasiesärskolebeviset underlätta kontakten med möjliga arbetsgivare. Som stöd för bedömningen har Skolverket för avsikt att ta fram ett underlag som kan ingå som en bilaga till gymnasiesärskolebeviset (se bilaga 1). Underlaget utgår från förslaget till nationellt ramverk för kvalifikationer (NQF, nivå 1-3) som Myndigheten för yrkeshögskolan redovisat.

Eftersom gymnasiesärskolebevis ska utfärdas efter genomförd utbildning oavsett om eleven har gått på ett nationellt eller ett individuellt program samt efter avslu-

tade studier inom särskild utbildning för vuxna, behöver innehållet skilja sig något åt beroende på vilken utbildning eleven har genomfört.

2.3 Förslag till innehåll i gymnasiesärskolebeviset

2.3.1 Efter nationellt program

Skolverket föreslår att gymnasiesärskolebeviset efter genomförd utbildning på **ett nationellt program** ska innehålla information om

- vilket program eleven har följt,
- huruvida eleven har läst ett fullständigt program eller inte,
- vilka kurser eller ämnesområden som eleven har läst,
- kursernas omfattning i gymnasiesärskolepoäng eller ämnesområdenas omfattning,
- betyg,
- på vilken/vilka arbetsplatser eleven har genomfört arbetsplatsförlagt lärande och vilka arbetsuppgifter eleven har utfört där,
- omfattningen av det arbetsplatsförlagda lärandet, och
- vilka arbetsuppgifter eleven har gjort inom ramen för sitt gymnasiesärskolearbete.

På begäran av eleven, ska gymnasiesärskolebeviset också innehålla:

- en bedömning av genomförandet av arbetsuppgifterna på det arbetsplatsförlagda lärandet och inom ramen för gymnasiesärskolearbetet (se bilaga 1).

2.3.2 Efter individuellt program

Skolverket föreslår att gymnasiesärskolebeviset efter genomförd utbildning på **ett individuellt program** ska innehålla information om

- vilka ämnesområden som ingått i elevens utbildning,
- ämnesområdenas omfattning,
- eventuella kurser eleven läst från de nationella programmen, och
- eventuella betyg på kurser från de nationella programmen.

Om eleven har genomfört praktik ska gymnasiesärskolebeviset också innehålla information om

- omfattningen av praktiken, och
- på vilken/vilka arbetsplatser eleven har gjort sin praktik och vilka arbetsuppgifter eleven har utfört där.

På begäran av eleven, ska gymnasiesärskolebeviset också innehålla:

- en bedömning av genomförandet av arbetsuppgifterna på praktiken (se bilaga 1).

2.3.3 Efter särskild utbildning för vuxna

Skolverket föreslår att gymnasiesärskolebeviset efter genomförd **utbildning inom särskild utbildning för vuxna på gymnasial nivå** ska innehålla information om

- huruvida eleven har läst motsvarande ett fullständigt program i gymnasiesärskolan,
- vilka kurser eleven har läst,
- kursernas omfattning i gymnasiesärskolepoäng,
- betyg, och
- eventuella intyg som utfärdats.

Om eleven har genomfört arbetsplatsförlagt lärande eller gymnasiesärskolearbete ska gymnasiesärskolebeviset också innehålla information om

- omfattningen av det arbetsplatsförlagda lärandet,
- på vilken/vilka arbetsplatser eleven har genomfört arbetsplatsförlagt lärande och vilka arbetsuppgifter eleven har utfört där, samt
- vilka arbetsuppgifter eleven har gjort inom ramen för sitt gymnasiesärskolearbete.

På begäran av eleven, ska gymnasiesärskolebeviset också innehålla:

- en bedömning av genomförandet av arbetsuppgifterna på det arbetsplatsförlagda lärandet och inom ramen för gymnasiesärskolearbetet (se bilaga 1).

3 Samverkan med arbetslivet på nationell nivå

3.1 Hur arbetet har bedrivits

Skolverket har tagit upp frågan om samverkan med arbetslivet på nationell nivå med de nationella programråden för yrkesprogrammen i gymnasieskolan. Vidare har Skolverket jämfört innehållet på de nationella programmen i gymnasiesärskolan

med innehållet på de nationella yrkesprogrammen i gymnasieskolan och utifrån det gjort en bedömning av i vilka nationella programråd som gymnasiesärskolans program kan integreras.

3.2 Ställningstaganden

Skolverkets förslag utgår från att gymnasiesärskolans nationella program ska ingå i de nationella programråd för yrkesprogrammen i gymnasieskolan som redan är etablerade. Det är innehållet på de nationella programmen i gymnasiesärskolan som bör avgöra vilket nationellt programråd som de ska integreras i. På så sätt kan uppgiften för de nationella programråden även omfatta gymnasiesärskolan, när det gäller till exempel att analysera tillgången till och kvaliteten i det arbetsplatsförlagda lärandet.

Den olika uppdelningen av innehållet på de nationella programmen i gymnasiesärskolan, jämfört med de nationella programmen i gymnasieskolan, får till följd att några av de nationella programmen i gymnasiesärskolan behöver integreras i två nationella programråd, se tabell nedan.

Flera programråd har framfört behovet av mer kunskap om gymnasiesärskolans målgrupp och om skolformen. Detta behov kan Skolverket ta hänsyn till i planeringen inför kommande mandatperiod för programrådets ledamöter.

3.3 Förslag till integrering i de nationella programråden

Skolverket föreslår att de nationella programmen i gymnasiesärskolan integreras i de nationella programråden för yrkesprogrammen i gymnasieskolan enligt nedanstående sammanställning:

Programmet för	Nationellt programråd för
Administration, handel och varuhantering	Handels- och administrationsprogrammet
Fastighet, anläggning och byggnation	VVS- och fastighetsprogrammet Bygg- och anläggningsprogrammet
Fordonsvård och godshantering	Fordons- och transportprogrammet
Hantverk och produktion	Hantverksprogrammet Industri tekniska programmet
Hotell, restaurang och bageri	Restaurang- och livsmedelsprogrammet Hotell- och turismprogrammet
Hälsa, vård och omsorg	Barn- och fritidsprogrammet Vård- och omsorgsprogrammet
Skog, mark och djur	Naturbruksprogrammet

Innehållet i två av de nationella programmen i gymnasiesärskolan, programmet för estetiska verksamheter samt programmet för samhälle, natur och språk, har inte en lika tydlig koppling till yrkesområden och därmed inte heller till något nationellt programråd som de övriga programmen. Skolverkets bedömning är därför att dessa program inte ska ingå i de nationella programråden. I stället kan till exempel tillgången till arbetsplatsförlagt lärande för eleverna på dessa program vara en fråga för de lokala programråden.

Skolverkets bedömning är också att det finns behov av samverkan med ytterligare aktörer från arbetslivet på nationell nivå. Det finns aktörer som inte är representerade i programråden, men som erbjuder arbetstillfällen för elevgruppen. Det är till exempel frivilligorganisationer och städbranschen.

4 Förutsättningar för att dela upp riksprislistan i kategorier av program

4.1 Bakgrund

I riksprislistan föreskrivs vilka belopp som hemkommunen ska betala till den fristående skolan för elever i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan i de fall då hemkommunen inte erbjuder motsvarande utbildning. Riksprislistan för gymnasiesärskolan har hittills omfattat ett enda belopp oberoende av program. Antalet elever i gymnasiesärskolan var ungefär 9 000 läsåret 2010/11. Drygt 5 700 gick på

nationella och specialutformade program. Av dessa gick drygt 200 i fristående skolor. Uppskattningsvis tre fjärdedelar av eleverna på nationella eller specialutformade program i fristående skolor kom från kommuner som inte erbjöd motsvarande program. Användningsområdet för riksprislistan för gymnasiesärskolan är således litet.

Fristående gymnasiesärskolor finns inte över hela landet. I ungefär tre fjärdedelar av landets kommuner finns det ingen fristående gymnasiesärskola på sådant avstånd att det är sannolikt att elever från kommunen går i en fristående skola. Sex kommuner och tre fristående skolor har intervjuats om budgetmodeller och resursfördelningsprinciper, skillnader i kostnader mellan olika program samt beslutsprocessen vad gäller ersättningar till fristående skolor.

Två av kommunerna tillhör gruppen kommuner som inte har någon fristående gymnasiesärskola på rimligt avstånd. Den ena av dessa anser sig inte ha behov av någon exakt resursfördelningsmodell eller av att dela upp kostnaderna i grundbelopp och tilläggsbelopp. I den kommunen får den berörda skolan en kostnadsram för att bedriva gymnasiesärskoleutbildning. Skolan får sedan anordna de program och upplägg som rektor bedömer att elevgruppen har behov av. De övriga fyra intervjuade kommunerna har budgetmodeller och resursfördelningsprinciper som gör det möjligt att ta fram ett grundbelopp per program.

En analys av tillgänglig statistik antyder att de genomsnittliga kostnadsskillnaderna mellan programmen i gymnasiesärskolan är mindre än mellan programmen i gymnasieskolan. I ett par av de intervjuade kommunerna är grundbeloppet per program och elev detsamma för alla program som kommunen anordnar. I tre av de intervjuade kommunerna varierar grundbeloppen mellan programmen. Den största av de fristående skolorna som intervjuats, och som har flera olika program, förefaller ha den mest noggranna kostnadsuppföljningen på programnivå. Enligt skolan varierar kostnaderna mellan olika program men förhållandevis lite.

De fristående skolorna uppger att förhandlingar med kommunen genomförs för i stort sett varje elev. Vissa kommuner har egna prislistor men ofta kommer skolan och kommunen överens om ersättningen. Riksprislistan har inte använts i de tre skolor som intervjuats även om man haft elever från kommuner som inte erbjuder gymnasiesärskola.

Även om kommunen och den fristående skolan ofta kommer överens, finns det exempel där man inte gör det. Trots att riksprislistan inte tillämpats i särskilt hög grad, anser både de fristående skolor och de kommuner med erfarenhet av att ha elever i fristående skolor som intervjuats, att riksprislistan behövs. Den ger en vägledning och en utgångspunkt för diskussionerna och är grundläggande om kommunen och skolan inte kommer överens.

4.2 Hur arbetet har bedrivits

Skolverket har gjort en genomgång av tillgänglig statistik över elever, skolor, kostnader och budget (grundbelopp) för gymnasiesärskolan i avsikt att belysa i vilken omfattning riksprislistan kan komma att användas liksom variationerna i kostnader och budget både mellan kommuner och mellan program. Vidare har Skolverket genomfört intervjuer med representanter för sex kommuner och tre fristående skolor. Intervjuerna har framför allt berört kommunernas resursfördelningssystem och budgetprocesser, deras uppfattningar om skillnader i kostnader mellan program och deras erfarenheter av riksprislistan och av ersättningar för elever i fristående skolor. Även synpunkter och tankar när det gäller förändringar med anledning av den nya gymnasiesärskolan har berörts. Vid samtal med representanter för Friskolornas riksförbund och Sveriges Kommuner och Landsting har synpunkter på uppdraget och på statistiksammanställningen samt på Skolverkets bedömning av förutsättningarna erhållits. (För utförligare beskrivning av arbetet, se bilaga 2).

4.3 Ställningstaganden

Skolverkets bedömning är följande:

- Riksprislistan ska baseras på information om budgetbelopp per elev från de kommuner och landsting som anordnar gymnasiesärskola.
- Riksprislistan för den nya gymnasiesärskolan ska endast omfatta ett belopp.

Anna Ekström
Generaldirektör

Peter Gröndahl
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har Camilla Asp, Ragnar Eliasson, Ann Charlotte Gunnarson, Ulrika Lindén, Eva Lindgren samt Staffan Lundh i Skolverkets ledningsgrupp deltagit.

Bilagor

Bilaga 1: Underlag till bedömning av genomförande av arbetsuppgifter

Bilaga 2: Förutsättningar för att dela upp riksprislistan i kategorier av program

Bilaga 1: Underlag till bedömning av genomförande av arbetsuppgifter

Nivå 1	<p>Eleven kan utföra rutinmässiga uppgifter inom ett arbetsområde.</p> <p>Eleven kan följa enkla instruktioner och beskrivningar inom ett arbetsområde.</p> <p>Eleven kan under handledning utföra enkla uppgifter.</p>
Nivå 2	<p>Eleven kan tillämpa angivna regler, metoder och verktyg för att utföra tilldelade uppgifter.</p> <p>Eleven kan följa instruktioner och beskrivningar.</p> <p>Eleven kan söka och bearbeta information.</p> <p>Eleven kan utföra arbete med viss självständighet.</p> <p>Eleven kan värdera hur de egna uppgifterna utförs.</p>
Nivå 3	<p>Eleven kan utföra uppgifter med hjälp av anvisade metoder, verktyg och material.</p> <p>Eleven kan på egen hand söka och bearbeta information.</p> <p>Eleven kan utföra arbete självständigt.</p> <p>Eleven kan värdera egna och gemensamma resultat.</p>

Bilaga 2:**Förutsättningar för att dela upp riksprislistan i kategorier av program****Inledning**

Antalet gymnasiesärskolor är 283 (gäller läsåret 2011/12). Av dessa är 238 kommunala skolor och de ligger i 173 olika kommuner. Åtta skolor är landstingsskolor, de ligger alla i olika landsting. 37 skolor har fristående huvudman. De finns i 27 olika kommuner. De flesta fristående skolorna finns i Stockholms län. Varken i Malmö eller i Göteborg finns någon fristående gymnasiesärskola. Norr om Uppsala finns det ingen fristående skola förutom i Hedemora (fyra elever läsåret 2010/11). I ungefär tre fjärdedelar av landets kommuner finns det ingen fristående gymnasiesärskola på sådant avstånd att det är sannolikt att elever från kommunen går i fristående skola.

Eftersom gymnasiesärskola inte finns i alla kommuner går många elever i skola i en annan kommun än hemkommunen. Ungefär 30 procent av eleverna i kommunala skolor och landstingsskolor gick läsåret 2011/12 inte i skola i hemkommunen eller hemlandstinget. Drygt 70 procent av eleverna i fristående gymnasiesärskola gick i en skola som inte var belägen i hemkommunen.

I tabell 1 visas antalet elever i gymnasiesärskolan läsåret 2010/11 uppdelat på program. Elever integrerade i gymnasieskolan, 208 elever (varav 200 i kommunala skolor, 3 i landstingsskolor och 5 i fristående skolor) ingår inte.

Tabell 1. Elever i gymnasiesärskolan per program läsåret 2010/11.

	Antal elever (exkl elever integrerade i gymnasie- skolan)	Därav i fristående skolor	
		Antal	Andel (%)
Totalt	9 074	527	5,8
Nationella och specialutformade program	5 745	222	3,9
därav			
Barn- och fritid (BF)	36	0	0,0
Bygg (BP)	27	0	0,0
Estetiskt (ES)	345	9	2,6
Fordon (FP)	424	0	0,0
Handels- och adm. (HP)	466	0	0,0
Hantverk (HV)	110	0	0,0
Hotell- o. restaurang (HR)	687	3	0,4
Industri (IP)	333	0	0,0
Medie (MP)	203	18	8,9
Naturbruk (NP)	744	90	12,1
Övriga program (OV)	545	12	2,2
Specialutformade program (SM)	1 825	90	4,9
Individuella program (IV)	3 329	305	9,2
därav			
Yrkesträning	1 920	144	7,5
Verksamhetsträning	1 409	161	11,4

Som framgår av tabellen anordnar fristående skolor i betydligt större omfattning individuella program jämfört med nationella program. Andelen elever i fristående skolor är 3,9 procent på de nationella och specialutformade programmen men 9,2 procent på de individuella programmen. Av de nationella programmen är naturbruksprogrammet och medieprogrammet förhållandevis stora i fristående skolor. På medie- och naturbruksprogrammen är andelarna 8,9 respektive 12,1 procent.

Uppskattning av antalet elever som berörs av riksprislistan

Riksprislistan ska enligt de bestämmelser som gäller nu tillämpas om hemkommunen inte erbjuder gymnasiesärskola. Om hemkommunen erbjuder gymnasiesärskola ska grundbeloppet, dvs. ersättningen till den fristående skolan, bestämmas efter samma grunder som kommunen tillämpar vid fördelning av resurser till utbildningen i den egna gymnasiesärskolan. I båda fallen ska den fristående skolan således få ersättning motsvarande budget per elev för gymnasiesärskolan som helhet, nationella program såväl som yrkesträning och verksamhetsträning. Riksprislistan är där-

med ett budgetgenomsnitt för riket, hemkommunens ersättning ett genomsnitt för de program som erbjuds där.

Med de nya bestämmelserna i skollagen (SFS 2010:800), som gäller för utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2013, ska riksprislistan enbart tillämpas när elever går på nationella program. För elever på individuella program ska hemkommunen och den fristående skolan komma överens om ersättningen. För elever på nationella program ska grundbeloppet bestämmas enligt samma grunder som budget för motsvarande program eller ett kostnadsmässigt liknande program.

Den officiella statistiken om elever i särskolan är inte så detaljerad att det går att ta fram information om t.ex. elevernas hemkommuner.¹ Fristående gymnasiesärskolor anordnar i stor utsträckning andra program än de som finns i lägeskommunens gymnasiesärskola. Många av de fristående gymnasiesärskolorna finns också i kommuner som inte har egen gymnasiesärskola. Läsåret 2010/11 gick 222 elever på nationella eller specialutformade program och 305 i yrkes- eller verksamhetsutbildning i fristående skolor.² Det är det maxantal elever som kan ha varit berörda av riksprislistan 2010/11. Motsvarande siffror 2011/12 är 237 respektive 328 elever.

En grov uppskattning av antalet elever som var berörda av riksprislistan 2010/11 är att drygt 100 av de 222 eleverna på nationella eller specialutformade program kom från kommuner som inte själva erbjöd gymnasiesärskola. Uppskattningen har gjorts genom att kommun för kommun jämföra programutbud och elevantal i de kommunala och fristående skolorna. Övriga cirka 100 elever kom uppskattningsvis från kommuner som hade åtminstone någon elev i egen gymnasiesärskola. För dessa fick den fristående skolan därmed ett grundbelopp motsvarande hemkommunens budget per elev, oberoende av vilka program eller yrkes-/verksamhetsutbildning som kommunen erbjöd. Om bestämmelserna i stället mer liknat gymnasieskolans, dvs. att den fristående gymnasiesärskolan ska ersättas enligt riksprislistan om hemkommunen inte erbjuder det program eleven valt i den fristående skolan, skulle antalet berörda elever ha varit ungefär 160-170 enligt samma grova uppskattning. Ungefär 5 elever uppskattas ha gått på estetiskt program, 75-80 på naturbruksprogrammet, 18 på medieprogrammet, 3 på hotell- och restaurangprogrammet och 55 på specialutformat program. Övriga ungefär 50-60 elever uppskattas komma från kommuner som själva erbjöd motsvarande program.

Kostnader i gymnasiesärskolan

Kostnaden per elev var 293 400 kr i kommunal gymnasiesärskola år 2010. Kostnaden varierade avsevärt mellan kommuner, från 73 000 kr per elev till 814 000 kr per elev bland alla kommuner och från 73 000 kr till 409 000 kr i de 81 kommuner som hade minst 30 elever i sin gymnasiesärskola. Kostnadsskillnaderna kan för-

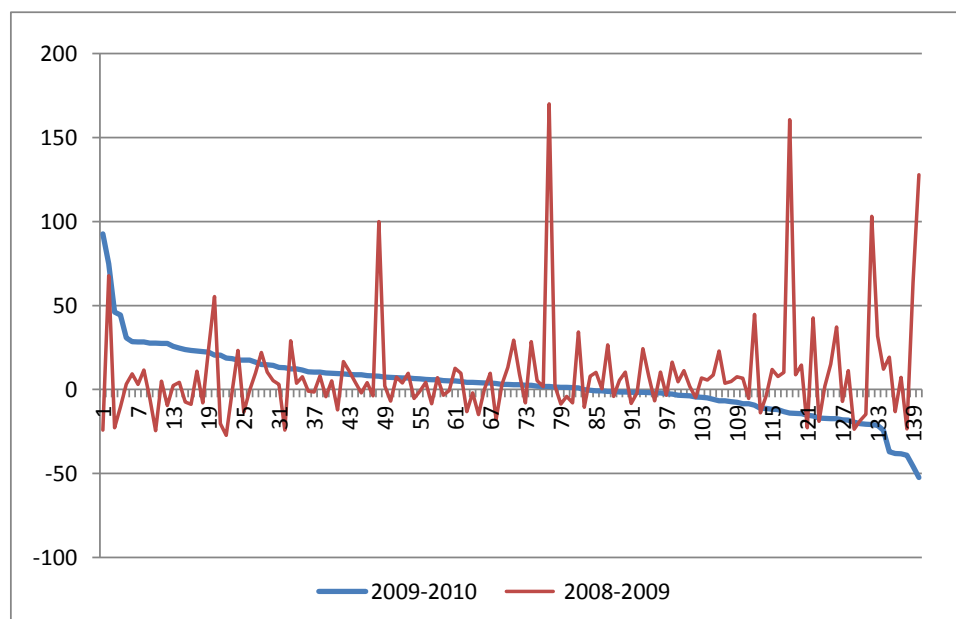
¹ Personuppgiftslagen (1998:204) tillåter inte insamling av personuppgifter som avslöjar hälsa, därför kan inte individstatistik samlas in för särskolan som för t.ex. grundskolan och gymnasieskolan.

² Dessutom gick 5 elever i fristående gymnasiesärskolor integrerade i gymnasieskolan.

modligen förklaras av att kommuner anordnar olika program som sinsemellan är olika kostnadskrävande, att kostnader som snarast är "grupprelaterade" bara avser någon enstaka elev i vissa kommuner men i andra kan "slås ut" på fler och att många elever i gymnasiesärskolan har särskilda behov som gör att individuella kostnadskrävande lösningar behövs. Självfallet beror skillnader också på att kommuner satsar olika mycket på gymnasiesärskolan.

Kommunens kostnad per elev är inte särskilt stabil utan varierar stort mellan åren. I diagram 1 visas den procentuella förändringen i kostnad per elev i gymnasieskolan för alla kommuner som anordnade gymnasiesärskola alla tre åren 2008, 2009 och 2010. Kommunerna är rangordnade efter den procentuella förändringen mellan 2009 och 2010. Mellan dessa båda år fördubblades kostnaden per elev i en kommun medan kostnaden minskade med drygt 50 procent i en annan kommun. Mellan 2008-2009 var förändringarna i kostnad per elev ännu större och oberoende av storleken på förändringen mellan 2009-2010.

Diagram 1. Procentuell förändring i kostnad per elev i gymnasiesärskolan 2008-2009 och 2009-2010 per kommun

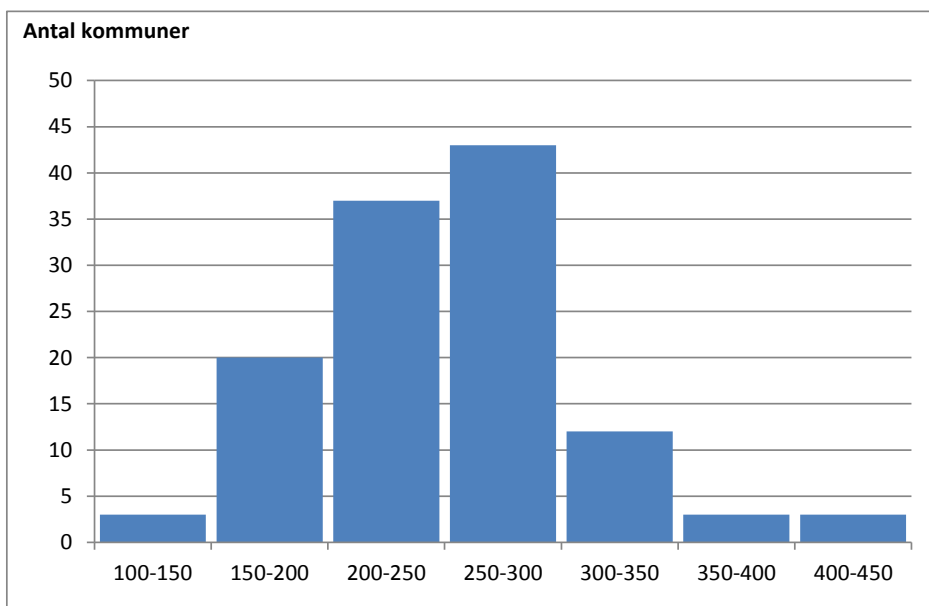
Bidragsbelopp per elev

Som underlag för att beräkna riksprislistan ska varje kommun som anordnar gymnasiesärskola lämna uppgift om grundbeloppet per elev för det kommande budgetåret. Grundbeloppet ska baseras på budgeten för den egna gymnasiesärskolan och täcka kostnader för administration, undervisning, elevvård, lokaler och allt annat utom de resurser som krävs om en elev har extraordinära särskilda behov. För det senare ska kommunen ersätta skolan med ett tilläggsbelopp som ska täcka de åtgärder som den eleven specifikt behöver.

Underlaget för riksprislistan har hittills omfattat budgeten för all gymnasiesärskola i kommunen sammantaget, oberoende av program. Ändringarna i skollagen innebär att riksprislistan enbart ska användas för nationella program. Underlaget ska då rimligen omfatta kommunernas grundbelopp per elev för dessa program. Den nya lagstiftningen innebär därmed att det ställs högre krav på kommunerna när det gäller budgetering. Det räcker inte med att ta fram ett belopp för gymnasiesärskolan som helhet utan budgeten måste kunna särredovisas åtminstone på nationella och individuella program.

I diagram 2 visas variationen i grundbeloppen mellan de kommuner/landsting/gymnasieförbund som lämnat uppgifter till riksprislistan för 2012. Även grundbeloppen varierar stort mellan kommuner, om än inte i lika hög grad som kostnaden per elev. Beloppet är ungefär 120 000 kronor i den kommun där det är lägst, 455 000 kronor i den kommun där det är högst.

Diagram 2. Grundbelopp 2012 per kommun. (Uppgifter om bidragsbelopp har lämnats av 121 kommuner/landsting/gymnasieförbund.)

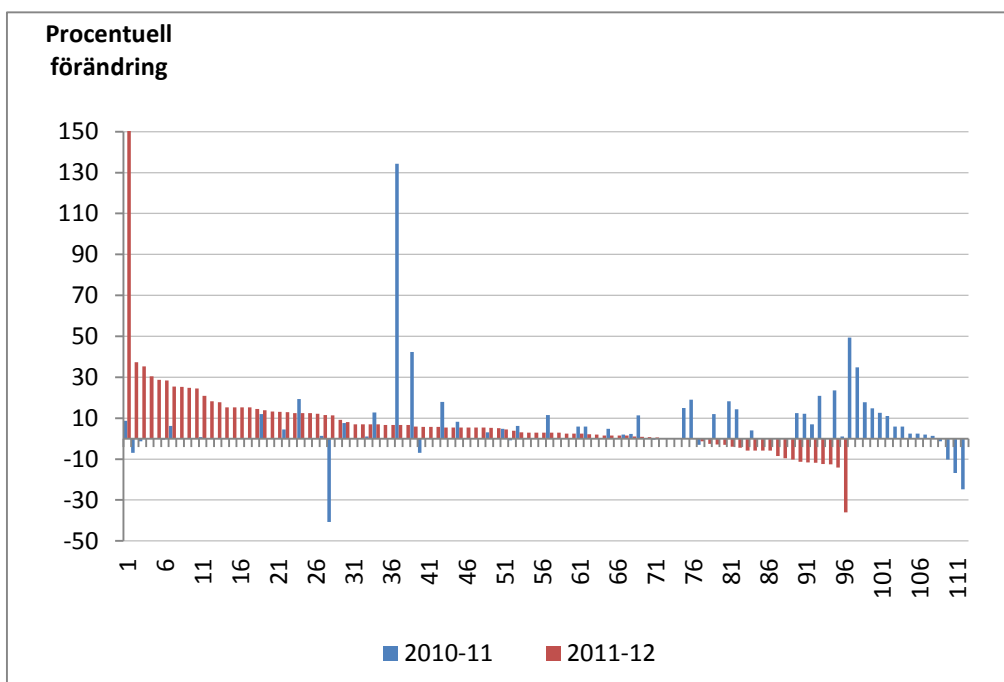

Skillnaden mellan kommunerna kan inte som när det gäller kostnaden per elev bero på individuella elevers mycket kostnadskrävande behov eftersom dessa inte ska täckas av grundbeloppet utan ersättas med ett tilläggsbelopp. Skillnaderna kan däremot bero på att olika kommuner anordnar olika program som sinsemellan är olika kostnadskrävande, t.ex. olika omfattning av yrkesträning eller verksamhetsträning.

Grundbeloppen varierar inte heller i samma utsträckning mellan åren som kostnaden per elev gör. I diagram 3 visas den procentuella förändringen i grundbelopp för

gymnasiesärskolan för de 112 kommuner/gymnasieförbund som lämnat uppgifter för minst två av de tre åren 2010, 2011 och 2012. I fyra av tio kommuner var skillnaden i grundbelopp mellan 2011 och 2012 högst ± 5 procent. I tre av tio kommuner ökade beloppet med mer än 10 procent, i en av tio minskade det med 10 procent eller mer.

Diagram 3. Procentuell förändring i grundbeloppets storlek mellan 2011 och 2012 respektive 2010 och 2011 i kommuner/gymnasieförbund. (För 112 kommuner/gymnasieförbund som lämnat uppgifter om grundbelopp 2010 och 2011 och/eller 2011 och 2012).

I utredningen *Den framtida gymnasiesärskolan – en likvärdig utbildning för ungdomar med utvecklingsstörning* (SOU 2011:8) gjordes en insamling av uppgifter om grundbelopp per program för år 2010. Utredningen poängterar att kvaliteten på uppgifterna troligen inte är hög eftersom kommunerna inte är vana att lämna dessa uppgifter. Det är också ett begränsat antal kommuner/landsting som besvarat undersökningen. En försiktig tolkning av uppgifterna är ändå att skillnaderna i kostnadshänseende mellan programmen är mindre än mellan motsvarande program i gymnasieskolan. För gymnasieskolan är grundbeloppet för det dyraste programmet, naturbruksprogrammet, dubbelt så stort som för handels- och administrationsprogrammet, det billigaste (av dem som också finns i gymnasiesärskolan). Enligt utredningens insamlade uppgifter är grundbeloppet för handels- och administrationsprogrammet 20 procent lägre än för naturbruksprogrammet. Beloppen för individuella program, yrkesträning och verksamhetsträning är betydligt högre än för alla nationella program.

Tabell 2. Relationen mellan grundbeloppen för olika program i gymnasieskolan och i gymnasiesärskolan 2010. Index där naturbruksprogrammet=100

	Gymnasie- skolan	Gymnasie- särskolan
Naturbruksprogrammet	100	100
Fordonsprogrammet (exkl inriktningen transport)	74	96
Industriprogrammet	75	94
Estetiska programmet (exkl inriktningen musik)	60	87
Hotell- och restaurangprogrammet	66	90
Byggprogrammet	66	
Hantverksprogrammet	63	96
Medieprogrammet	59	92
Handels- och administrationsprogrammet	50	80
Individuellt program		
yrkesträning		120
verksamhetsträning		149

Även en grov analys, en jämförelse av grundbeloppen för gymnasiesärskolan och elevsammansättningen i gymnasiesärskolan i varje kommun (som lämnat uppgifter om bidragsbelopp 2010 och/eller 2011), antyder att de genomsnittliga kostnadsskillnaderna mellan programmen i gymnasiesärskolan är förhållandevis små och betydligt mindre än i gymnasieskolan. Enligt den jämförelsen förefaller naturbruksprogrammet och specialutformat program vara de dyraste av de nationella/specialutformade programmen. Men programsammansättningen och elevernas fördelning på program förefaller förklara en relativt liten del av den stora variationen i grundbelopp mellan kommunerna.

Det kan finnas flera orsaker till att kostnadsskillnaderna är mindre i gymnasiesärskolan än i gymnasieskolan. Undervisningsgrupperna är sannolikt små och lärartätheten hög på alla program och gruppernas storlek och lärartätheten varierar inte på samma sätt som mellan olika program i gymnasieskolan. Elevunderlaget i gymnasiesärskolan är litet i många kommuner och det är få elever per program. Det finns sannolikt fasta kostnader som ska slås ut på ett litet antal elever. Antalet varie-

rar mellan åren och någon enstaka elev mer eller mindre får genomslag i budget och kostnad per elev.

Intervjuer med kommuner och skolor

Intervjuer har gjorts med sex kommuner med mellan 57 och 348 elever i den egna gymnasiesärskolan.³ Vidare har representanter för tre fristående skolor med mellan 14 och 180 elever intervjuats. Den största skolan har elever från sammanlagt 17 kommuner. Frågor har ställts främst om budgetmodeller och resursfördelningsprinciper i kommunerna, skillnader i kostnader mellan olika program, beslutsprocessen vad gäller ersättningar till fristående skolor samt om uppfattningar om riksprislistan. Vidare har frågor om vilka förändringar som följer av riksdagens beslut om den nya gymnasiesärskolan berörts. Nedan redovisas resultatet av dessa intervjuer.

Budgetmodeller

Gymnasiesärskolan omfattar nationella och specialutformade program samt individuella program. Nedan redovisas den diskussion som förts beträffande kommunernas budgetmodeller för utbildningarna.

I intervjumaterialet kan tre olika budgetmodeller urskiljas. I den första budgetmodellen skiljer man inte på grundbelopp och tilläggsbelopp. För varje program finns ett budgetbelopp som är av samma storleksordning som i budgeten per elev och program i gymnasieskolan, även om beloppen inte är desamma som i gymnasieskolan. Därutöver gör förvaltningen/skolan kostnadsberäkningar för fem olika behovsnivåer i gymnasiesärskolan. Alla elever i gymnasiesärskolan tillhör minst behovsnivå 1. Därför kan man säga att beräkningarna för behovsnivå 1 plus budgetbeloppet för programmet motsvarar grundbeloppet för gymnasiesärskoleelever. För elever för vilka tillägg härutöver behöver utgå tillämpas behovsnivåerna 2–5 beroende på elevens grad av funktionsnedsättning. Ett mottagande-team/motsvarande gör en bedömning av på vilken nivå varje gymnasiesärskoleelev ligger. Omprövning kan göras om de mottagande skolorna, kommunala såväl som fristående, begär det och kan motivera behovet.

I den andra budgetmodellen beräknas undervisningskostnaderna till samma belopp per plats för alla nationella program. Personaltätheten och därmed kostnaderna för den personal som ingår i grundbeloppet uppges inte variera nämnvärt mellan de olika programmen. Man menar vidare att gymnasiesärskoleelever på t.ex. naturbruksprogrammet eller fordonsprogrammet inte utnyttjar alla de komplicerade och dyrbara maskiner som finns för gymnasieeleverna på sådana program. Det innebär också att kostnaderna för läromedel och utrustning kan hållas på samma nivå på de olika programmen. En kommun uppger dock att kostnaderna för lokalerna kan

³ Gymnasiesärskoleelever inklusive individuella program, exklusive integrerade elever. Skolverkets statistik för oktober 2010.

variera mellan olika gymnasiesärskolor. Anledningen är att ombyggnad och upp-
rustning kan ha höjt kostnaderna på vissa skolor. Inom denna budgetmodell finns
personal med specialkompetens som utreder och fattar beslut om tilläggsbelopp för
varje enskild elev.

En tredje grupp av kommuner har inga fristående gymnasiesärskolor på rimligt
avstånd. Som nämnts tidigare finns för närvarande inga fristående gymnasiesärsko-
leplatser norr om Uppsala, förutom fyra platser i Hedemora. För en av de intervju-
ade kommunerna gäller dessa omständigheter. Den kommunen anser sig inte ha
behov av någon exakt resursfördelningsmodell eller av att dela upp kostnaderna i
grundbelopp och tilläggsbelopp. I den egna gymnasieskolan har man ett fördel-
ningssystem med en skolpeng per elev och program. För gymnasiesärskolan har
man inte detta system. Den berörda skolan får en kostnadsram för att bedriva
gymnasiesärskoleutbildning. Skolan får sedan anordna de program och upplägg
som den bedömer att elevgruppen har behov av. Programmen i gymnasiesärskolan
är förlagda i anslutning till motsvarande gymnasieprogram och man kan därmed
utnyttja samma lokaler och utrustning för både gymnasie- och gymnasiesärskolee-
leverna. Systemet anses vara mycket flexibelt. Man uppger att man i princip kan
anordna vilket program som helst som gymnasiesärskoleeleverna önskar.

Budgetbelopp och prisskillnader

När det gäller kommunernas möjligheter att redovisa budgeterade kostnader per
program i gymnasiesärskolan kan sammanfattningsvis konstateras att kommuner
med en budget enligt de ovan beskrivna två första modellerna kan lämna uppgifter
om sina egna grundbelopp på programnivå. I en kommun uppges kostnaderna
variera mellan programmen med ca 30 procent. I en annan kommun redovisas att
kostnaderna för kommunens naturbruksprogram är 40 procent högre än kostna-
derna för kommunens medieprogram. Det betonas dock att någon ingående dis-
kussion inte har tagits i kommunen om det är rimligt att naturbruksprogrammet för
gymnasiesärskoleelever är så mycket dyrare än medieprogrammet. I två av de inter-
vjuade kommunerna sätts i princip samma pris/grundbelopp för alla nationella och
specialutformade program som man anordnar. I en av dessa två kommuner finns
en viss, men mycket måttlig, variation i grundbeloppen för de olika programmen
beroende på skillnader i lokalkostnaderna vid de berörda skolorna.

Kommuner med den tredje modellen menar att förvaltningen inte kan ta fram
några budgetbelopp per elev och inte heller skilja på budget för grundbelopp re-
spektive tilläggsbelopp. För att göra sådana beräkningar måste skolan konsulteras.
De besökta fristående skolornas riktvärden för elevkostnaden varierar relativt obe-
tydligt mellan programmen.⁴ De fristående skolorna uppger att man gör regel-
bundna uppföljningar av de egna kostnaderna per program och elev. Genomgå-

⁴ Den största skolan har medieprogrammet, estetiska programmet, trädgård och miljö, café och
restaurang samt idrott och hälsa. De två mindre skolorna har endast ett program.

ende gäller att representanterna från de olika kommunerna uppger att det inte varit möjligt att genomföra någon mer ingående uppföljning av kostnaderna för gymnasiesärskolans program. En bedömning av pris skillnaderna mellan olika program är därför behäftad med vissa osäkerheter.

Hur bestäms ersättningarna till fristående skolor?

De fristående skolorna uppger att förhandlingar genomförs för varje elev och att beslut tas i varje enskilt fall. Skolorna får ofta ta fram preciserade beräkningar till kommunerna om vilka medel man behöver för varje elev. Bland de 17 kommuner som den större fristående skolan förhandlar med uppges att det endast är en kommun som har färdiga prislistor. I princip erhålls tilläggsbelopp för alla elever. Om en kommun har låga grundbelopp förekommer det att diskussioner förs med kommunerna om kompensation genom att skolorna erhåller ett högre tilläggsbelopp.

I många fall går kommunerna med på avtal om fyra år. Oftast blir skolorna överens med hemkommunerna om priserna för nästkommande läsår i mitten på maj. Ett problem kan dock vara att eleverna ibland hinner börja utbildningen innan förhandlingarna med kommunerna är klara. Tidsaspekten blir särskilt problematisk om ersättningen sänks från ett år till ett annat. Detta kan förekomma t.ex. när en elev flyttar till en ny kommun. Det uppges att långsiktigheten kan vara viktigare än beloppen. Från de fristående skolorna framhålls att det kan vara ett problem att olika kommuner har olika priser på samma program. I intervjuerna med vissa kommuner antyds intentioner till framtida skärpta förhandlingar med de fristående skolorna. Kommunerna uppger att de i större utsträckning kommer att anordna utbildningar i egen regi om man ser svårigheter att komma överens om priserna.

Kommunerna betonar betydelsen av gymnasiesärskolor för elever med särskilt svåra funktionshinder eftersom kommunerna själva inte kan ha en så bred kompetens att alla gymnasiesärskoleelevers behov kan tillgodoses. I dessa fall menar kommunrepresentanterna att de fristående skolorna har ett starkt förhandlingsläge. Både skol- och kommunrepresentanter uppger att riksprislistan inte är särskilt flitigt använd. Ändå menar man att listan måste finnas och att den fyller en viktig funktion som riktmärke för prisnivån för platser i gymnasiesärskolan. Man efterfrågar tydligare information om vilka kostnader som ingår i riksprislistans olika ersättningsbelopp.

Förändringar med anledning av ny gymnasiesärskola?

Genomgående anser både kommunrepresentanter och skolrepresentanter att det är sannolikt att antalet elever i gymnasiesärskolan kan komma att minska efter det att den nya gymnasiesärskolan införts. Anledningen är att ett antal grundsärskoleelever, som i det tidigare systemet skulle ha gått över till gymnasiesärskolan, nu kan komma att välja introduktionsprogram i gymnasieskolan. Det kan också komma att

bli en förskjutning från individuella program till nationella program i gymnasiesärskolan. I en kommun framhålls att den tidigare hanteringen av besluten om mottagande av särskoleelever hos olika kommuner kan komma att spela in. Särskilt i kommuner som tidigare varit återhållsamma i sina beslut kan det befaras att det inte finns samma utrymme för en förflyttning av elever mot gymnasieskolan som i kommuner som tidigare inte varit lika restriktiva.

Kommunrepresentanterna anser att beslutet om den nya gymnasiesärskolan inte kommer att innebära några stora förändringar eller ökade problem vad gäller möjligheterna att beräkna utbildningskostnaderna. En uppfattning är också att eventuella gymnasiesärskoleelever på introduktionsprogram i gymnasieskolan måste få tilläggsbelopp ”fast från ett annat konto”. Det betonas dock att några mer ingående analyser ännu inte hunnits med. Från friskolepersonalen har man en lite mer avvaktande hållning och ser risker för kostnadsökningar för de nationella programmen i gymnasiesärskolan, om elever som tidigare skulle gått yrkesträning i större utsträckning väljer ett nationellt program.

Fristående skolors uppfattning om överklagandemöjligheter

En kommuns beslut om ersättning till den fristående skolan kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol av den fristående skolan.⁵

Erfarenheterna från de fristående skolor som intervjuats för denna rapport (tre skolor) är att skolorna uppfattar överklagandemöjligheten som ett relativt trubbigt instrument. Enligt de tre skolorna måste skolan bestämma sig för att ta emot eleven eller inte även om man är missnöjd med tilläggsbeloppet. Det går inte att invänta ett domstolsbeslut, eftersom handläggningstiderna är så långa och terminen hinner starta. Om eleven har fått påbörja utbildningen anser man det inte praktiskt möjligt att senare stänga ute eleven för att kommunen och skolan inte är överens om tilläggsbeloppet.

Sveriges Kommuner och Landstings insamling av överklagandebeslut

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har genomfört en insamling av alla domstolsbeslut som fattats under 2010 och 2011 rörande överklaganden av ersättningar. SKLs genomgång visar att det är många fristående skolor som överklagar beslut om ersättning. Sammanlagt har 673 mål avgjorts under dessa båda år. Enbart två avsåg dock gymnasiesärskolan. I båda fallen avlog förvaltningsrätten överklagandena.

I det ena fallet överklagade en fristående skola att man för en elev på naturbruksprogrammet fått en ersättning beräknad som genomsnittet av hemkommunens budget för hela gymnasiesärskolan. Den fristående skolan hävdade att naturbruks-

⁵ 28 kap. 5 § skollagen (2010:800),

programmet var mer kostnadskrävande och borde ersättas högre, alternativt att eleven skulle tilldelas ett tilläggsbelopp. Förvaltningsrätten avslog yrkandet eftersom bestämmelserna innebär att bidraget ska beräknas utifrån hela gymnasiesärskolans budget, inte utifrån olika programs.

I det andra fallet överklagade en fristående skola ersättningens storlek. Skolan yrkade på att kommunen skulle ersätta skolan enligt riksprislistan (ett högre belopp än kommunens) samt med ett tilläggsbelopp. I andra hand yrkades att om kommunens grundbelopp fastställdes skulle tilläggsbeloppet höjas motsvarande. I tredje hand yrkade skolan, om inte ersättningen höjdes, att de skulle kunna hävda sin rätt att inte ge fortsatt utbildning åt eleven. Förvaltningsrätten avslog yrkandena om ersättningen. Beträffande möjligheten att neka fortsatt utbildning angav förvaltningsrätten att det rör en fråga som det över huvud taget inte ankommer på förvaltningsrätten att pröva. Denna del av talan avvisades därför.

Insamlingen av uppgifter till riksprislistan

Varje kommun som erbjuder och varje landsting som anordnar utbildning i gymnasiesärskolan ska lämna uppgifter om budgeterade kostnader per elev i gymnasiesärskolan som underlag för riksprislistan.⁶ Alla lämnar dock inte in uppgifterna. Enligt elevstatistiken anordnade 161 kommuner (samt fyra landsting) gymnasiesärskola läsåret 2010/11. 60 procent av dessa lämnade in uppgifter för riksprislistan 2011. (Dessutom lämnades uppgifter från ytterligare ungefär 40 kommuner som enligt elevstatistiken inte hade elever hösten 2010.) 138 kommuner (och de fyra landstingen) anordnade nationella (eller specialutformade) program. 62 procent av dessa lämnade in uppgifter för riksprislistan.

Tidigare i denna redovisning framgår att i många kommuner finns det inte några fristående skolor på ett sådant avstånd att det är sannolikt att elever från kommunen ska välja en fristående gymnasiesärskola. I ungefär tre fjärdedelar av landets kommuner finns det ingen fristående gymnasiesärskola på rimligt avstånd. I bara ungefär 25-30 (var femte) av de kommuner som 2010/11 anordnade nationella program fanns det en fristående skola i någorlunda närhet.

Många kommuner har därför ingen erfarenhet av att beräkna ersättningar till fristående gymnasiesärskolor. Gymnasiesärskolan i den egna kommunen är ganska ofta liten med relativt få elever och om man tar emot eller sänder elever från/till andra kommuner kommer man överens om den interkommunala ersättningen efter diskussioner och från fall till fall. Det förekommer också bland kommuner utan elever i fristående skolor att man har en prislista gemensam med grannkommuner. Denna prislista är i första hand avsedd för ersättning för interkommunala elever men kan användas också i de fall man har enstaka elever på fristående skolor.

⁶ Skolverkets föreskrifter om kommuners och landstings uppgiftsskyldighet för underlag till riksprislistan avseende gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (SKOLFS 2011:20).

Många kommuner utan elever i fristående skolor har kanske ännu inte en tydlig resursfördelningsmodell för gymnasiesärskolan på samma sätt som för större skolformer som gymnasieskolan och grundskolan. I de kommunerna kommer det att krävas en utveckling av budgetmodellen för gymnasiesärskolan. De nya bestämmelserna i skollagen innebär att detta behövs inte bara för att bestämma bidragsbeloppet till fristående skolor utan också för att bestämma den interkommunala ersättningen för elever mottagna i andra hand. Kommuner med erfarenhet av att ha elever i fristående skolor förefaller redan nu ta fram en budget med grundbelopp för gymnasiesärskolan per elev och program.

Synpunkter

Sveriges kommuner och Landsting framförde att man anser att uppgiftsinsamlingen till riksprislistan innebär en relativt stor arbetsinsats för landets kommuner för ett mycket litet antal elever och därmed ett litet användningsområde. Samtidigt konstaterade man att riksdagen bestämt att det ska finnas en riksprislista för gymnasiesärskolan. Friskolornas riksförbund (FRF) framhöll att det är nödvändigt att Skolverket tar fram en riksprislista för gymnasiesärskolan. Det är inte möjligt att förlita sig på t.ex. förhandlingar mellan skola och kommun. Riksprislistan fyller en mycket viktig funktion i de fall kommun och fristående skola inte kan komma överens. Då behövs ett fastställt grundbelopp som kommunen är skyldig att betala. FRF förordar att den insamling som måste göras som underlag för riksprislistan görs från samtliga kommuner som anordnar gymnasiesärskola.

Diskussion

Gymnasiesärskolan är en liten skolform. Antalet fristående gymnasiesärskolor är få och de finns inte över hela landet. I ungefär tre fjärdedelar av landets kommuner finns det ingen fristående gymnasiesärskola på sådant avstånd att det är sannolikt att elever från kommunen går i fristående skola. Antalet elever på nationella eller specialutformade program i fristående skolor var 222 läsåret 2010/11. Uppskattningsvis kom ungefär 160-170 av dessa elever från kommuner som inte erbjöd motsvarande program i den egna kommunen.

Riksprislistan för gymnasiesärskolan har alltså ett mycket litet användningsområde. Intervjuerna visar dessutom att riksprislistan, även när den är tillämplig, inte har använts i särskilt många fall. De kommuner och fristående skolor som intervjuats har fört samtal om varje elev och kommit överens om ett ersättningsbelopp efter diskussion. Detta är möjligt genom att det är få elever det gäller, elever som dessutom i många fall har individuella behov som behöver diskuteras. Även om kommunen och den fristående skolan ofta kommer överens, finns det exempel där man inte gör det och där riksprislistan är en förutsättning för elevens valfrihet. Riksprislistan stärker elevernas ställning och understödjer deras möjligheter att välja. Fri-

stående skolor är också ofta små och därför sårbara för grundbelopp som ligger fel. Så trots att riksprislistan inte tillämpats i särskilt hög grad, anser ändå både fristående skolor och kommuner med erfarenhet av att ha elever i fristående skolor, att riksprislistan är bra. Den ger en vägledning och en utgångspunkt för diskussionerna och är grundläggande om kommunen och skolan inte kommer överens.

Av omfattningen av överklaganden till domstol att döma förefaller ersättningar för elever i fristående gymnasiesärskolor inte vara problematiska. Av avgjorda överklaganden under 2010 och 2011 gällde två gymnasiesärskolan. Det ena fallet handlade om att den fristående skolan var missnöjd med ersättningen eftersom den grundades på kommunens budget för gymnasiesärskolan totalt i kommunen. Skolan ansåg att det program skolan erbjöd var dyrare än de program kommunen erbjöd. Överklagandet avslogs eftersom bidragsbeloppet var beräknat i enlighet med gällande lag. Efter förändringarna i skollagen överensstämmer lagstiftningen nu i högre grad med skolans klagomål.⁷

Intervjuerna visar att de kommuner som har erfarenhet av att elever från kommunen går i fristående skola kan ta fram och tar fram en budget per program. Kommuner som inte har erfarenhet av och inte närhet till fristående skolor kan, i likhet med kommunen som intervjuats, ha en mindre genomsläpplig budgetmodell utan beräkningar per program och elev. Skolor tilldelas en budgetram för gymnasiesärskolan och kan själva fördela medlen mellan program beroende på elevernas ansökningar och behov.

Uppfattningen om i vilken grad kostnaderna varierar mellan olika nationella och specialutformade program skiljer sig åt mellan kommunerna. En uppfattning, som förefaller styrkt av ingående studium av innehåll och uppläggning av programmen på kommunens olika skolor, är att kostnaderna (exkl. lokalkostnaderna) är lika höga mellan de program man anordnar. Alla undervisningsgrupper är av ungefär samma storlek och med samma personaltäthet. Kostnader för läromedel och utrustning, som varierar stort mellan programmen i gymnasieskolan, är av samma storleksordning i gymnasiesärskolan, eftersom den mest komplicerade och dyrbara utrustningen på vissa program i gymnasieskolan inte nyttjas i gymnasiesärskolans undervisning. Detta ska dock inte uppfattas som att det inte finns tekniskt avancerad utrustning i gymnasiesärskolan. Bra teknik är en viktig grund för undervisningen även i denna skolform.

Andra kommuner har prisskillnader mellan programmen i sin budgetmodell, men skillnaderna är måttliga jämfört med i gymnasieskolan. I ingen av de intervjuade kommunerna är prisskillnaderna ett resultat av uppföljning av tidigare resurstilldelning. På fristående skolor framhåller man att det är ett problem att det kan finnas stora skillnader i kommunernas kostnadsberäkningar för samma program. En av de

⁷ 19 kap. 48 § skollagen.

fristående skolorna, en stor skola med många program, förefaller ha den mest noggranna kostnadsuppföljningen. Där finns det prisskillnader mellan programmen, men de är relativt små.

Ett och samma program kan ha olika uppläggning och innehålla olika kurser. I den nya gymnasiesärskolan kommer flexibiliteten att öka ytterligare och oberoende av program ska en elev kunna studera kurser från olika program, även från gymnasieskolans utbud. De kommuner och fristående skolor som intervjuats bedömer ändå att karaktären och huvudinriktningen på respektive program kommer att finnas där. Den nya gymnasiesärskolan förväntas inte innebära ökade svårigheter att beräkna platskostnaderna. Man förväntar sig dock stora förändringar vad gäller elevernas egna val, dvs. fler elever kommer att välja gymnasieskolans introduktionsprogram och färre elever individuellt program i gymnasiesärskolan. Det kan medföra ett minskat antal elever i gymnasiesärskolan.

Analysen av statistiken liksom intervjuerna visar att det i regel finns skillnader mellan de nationella programmen när det gäller budget och kostnad per elev, men att skillnaderna är förhållandevis små, i varje fall jämfört med gymnasieskolan. Många program anordnas av relativt få kommuner och har få elever. Underlaget för riksprislistan blir därmed litet för många program, vilket kan innebära att uppgifterna om kommunernas grundbelopp per elev och program blir osäkra.

Mot bakgrund av ovanstående och med avsikt att minska uppgiftslämnarbördan för kommuner och landsting är Skolverkets bedömning att insamling av riksprislistan för den nya gymnasiesärskolan endast ska omfatta ett belopp.

Det skulle kunna vara möjligt att utanför riksprislistan samla in uppgifter om programkostnader när den nya gymnasiesärskolan har trätt i kraft. Detta kan tidigast göras efter det första läsåret, sommaren 2014. Stora skillnader i programkostnader skulle då kunna motivera en indelning av riksprislistan i kategorier av program. Utredningen skulle kunna initieras om parterna ser ett stort behov av en sådan programindelning.